

REPUBLIKA SLOVENIJA

KABINET PREDSEDNIKA VLADE

VELJA GOVORJENA BESEDA!

GOVOR PREDSEDNIKA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE JANEZA JANŠE
NA SLOVESNOSTI »DOBRODOŠLICA EVRU«
(Ljubljana, 15. januar 2007)

»Ni neuresničljivih sanj«

Spoštovani gospe in gospodje,
ekscelence!

Prvo polovico dvajsetega stoletja je bila Evropa soočena s posledicami dveh rušilnih vojn. Drugo polovico preteklega stoletja je zaznamovala hladna vojna. Ta je evropski kontinent drastično delila. Na prostor svobode na zahodni in okolje nesvobode na vzhodni strani železne zavese.

Slovenija kot del nekdanje SFRJ je bila v tem času politično na totalitarni strani železne zavese. Geostrateško po sporu s Stalinom večinoma nekje vmes. Svoboda in blagostanje sta bila odrekana, zato so se oči slovenskega naroda ves ta čas obračale proti zahodu.

Zahodna Evropa je imela dobro hladno vojno. Zahodne družbe so na ruševinah druge svetovne vojne zacelile rane, dosegle spravo in utrdile demokratične politične ureditve. Zagotovile so svojemu prebivalstvu doslej neslutu gospodarski razvoj in družbo blagostanja. Z evroatlantskim zavezištvom je zahodna Evropa prostor svobode učinkovito zavarovala.

Slovenci smo čas hladne vojne doživljali drugače. Slovenija je v času komunizma gospodarsko in civilizacijsko zaostajala. Povprečna plača v Sloveniji je pred drugo svetovno vojno znašala približno 80% povprečne plače v sosednji Avstriji. Ob prvih svobodnih volitvah leta 1990, ki so označile konec enopartijske vladavine in kolektivizma v Sloveniji, pa je bila povprečna plača le še dobrih 30% povprečne plače v sosednji Avstriji.

Nekdanja Jugoslavija s svojim enostrankarskim sistemom ni bila sposobna rešiti niti gospodarskih vprašanj, niti mednacionalnih napetosti. Te so z vso silo izbruhnile ob razpadanju Jugoslavije. Še manj je bila komunistična ideologija sposobna oblikovati sistem pozitivnih vrednot, ki bi ustvaril družbo strpnosti in sodelovanja. Demoni preteklosti in mednacionalne nestrpnosti so izbruhnili z vso silo in še posebej v Bosni in Hercegovini povzročili katastrofalno razdejanje, daleč najhujše po drugi svetovni vojni v Evropi.

»Nič naučeno, nič pozabljeno«, bi lahko parafrazirali izjavo bourbonskega kralja, ki dobro označuje vmesni čas, ki smo ga morali Slovenci in drugi narodi prebiti v nenaravnem okolju jugoslovanskega komunizma.

Zahodna Evropa je v tem času ne samo ohranila svobodo in ustvarila blaginjo, temveč omogočila tudi dovolj presežne energije za širitev tega prostora.

Slovenci in ostali narodi, vključeni v zadnjo veliko širitev, smo narodom in voditeljem Zahodne Evrope in evroatlantskih povezav najprej dolžni hvaležnost, ker so ohranili, v času hladne vojne ubranili ter razvili prostor svobode, demokracije in gospodarskega napredka. Ker so za skupen dom teh vrednot ustanovili in krepili EU. Brez tega ne bi bilo ničesar, čemer bi se komunizma osvobojeni narodi lahko pridružili. Za Evropo in njene narode brez EU ne bi bilo dobre prihodnosti.

Dolžni smo jim hvaležnost za odločitev, da se ta prostor odpre. Da se vanj povabi vse, ki želijo deliti iste vrednote in v ta namen sprejemajo skupne standarde.

To hvaležnost smo dolžni, kajti ta odločitev je bila modra in pogumna. Ni bila le rezultat hladnega političnega razmisleka. Bila je tudi neposreden izraz dobrega v človeku, velika zmaga odgovornosti nad brezbriznostjo, dokaz solidarnosti in humanistične širine.

Danes so pretekla že skoraj tri leta od vstopa 10 novih članic v EU. Danes Slovenija kot prva izmed njih končuje menjavo svoje nacionalne valute za skupno evropsko. Danes je naša hvaležnost še toliko bolj na mestu. Prvič zato, ker se je širitev izkazala za uspešno. In drugič zato, ker slovenski prevzem evra dokazuje, da se je EU sposobna razvijati in poglobljati naprej.

Slovenija je od razpada Jugoslavije in osamosvojitve prehodila uspešno pot razvoja in tranzicije. Današnji dan je nov mejnik novega uspešnega koraka. Slovenija je izpolnila zahtevne maastrichtske pogoje za prevzem evra. Tudi vnaprej bo izpolnjevala zaveze pakta stabilnosti in rasti. Izpeljala je uspešne priprave na zamenjavo valute. Danes lahko ugotovimo, da je bil prehod gladek in brez omembe vrednih težav.

To je bil velik korak za Slovenijo in majhen za Evropsko monetarno unijo, ki je že prej imela 12 precej večjih članic. Toda kljub temu tudi za EU korak v pravo smer, narejen ob pravem času.

Veliko opaznih in manj opaznih naporov je bilo potrebnih za vse to. V imenu slovenske države smo na današnji dan za uspešen prevzem evra dolžni zahvalo mnogim.

Najprej zagotovo slovenskemu tolarju. Bil je trdna valuta. Od njega se poslavljamo z dobrimi občutki. Ostaja neizbrisni del slovenske zgodovine, slovenske samozavesti, slovenske zgodbe o uspehu. Ravno zato, ker je bil tolar zgodba o uspehu, smo lahko prevzeli evro. Ravno zato, ker je bil tako dober, je bilo njegovo stvarno življenje tako kratko. Omogočil nam je naslednji velik korak naprej.

Na današnji dan sem zahvalo dolžan vsem dosedanji predsednikom in članom slovenskih vlad in še posebej finančnim ministrom, poslancem slovenskega parlamenta, guvernerjema in članom Sveta banke Slovenije za pravočasne in pravilne odločitve na zahtevni poti. Našim bančnikom, gospodarstvenikom in vsem uporabnikom evra pa za pomoč in razumevanje pri gladkem prehodu na novo valuto.

Zahvaljujem se Evropski centralni banki in njenemu predsedniku gospodu Trichetu ter Evropski komisiji in njenemu predsedniku gospodu Barrosu za pomoč in nasvete pri izpolnjevanju kriterijev in za pozitivno odločitev.

In nenazadnje. Zahvaljujem se vsem prisotnim delegacijam iz držav članic EU, obstoječih in bodočih članic Evropske monetarne unije, za udeležbo na današnji slovesnosti. Veseli smo vaše udeležbe in jo cenimo. Zelo smo veseli udeležbe predsedujoče Evropskemu svetu nemške kanclerke gospe Angele Merkel. Vemo, da je bila prav odločitev Nemčije, da se odreče marki, močnemu nacionalnemu simbolu, ena ključnih odločitev na poti do evra. Spoštujemo to nesebično, pogumno odločitev v korist skupne evropske prihodnosti.

Spoštovani,

Slovenci smo sedaj prvič del velikega evropskega projekta. Projekt je tako velik in ima tako daljnosežne posledice, da so prvim poskusom upravičeno rekli ne Evropska unija, temveč evropske sanje. Vsake sanje za uresničitev potrebujejo najprej upanje, vero in pogum za uresničitev. Vse to so snovalci EU imeli. Nesporno je, da je danes EU najuspešnejši strateški politični projekt zadnjega stoletja. In najuspešnejši primer mednarodnega sodelovanja in povezovanja v zgodovini človeštva sploh. EU je danes največji notranji trg in vodilni izvoznik na svetu.

V EU imamo v primerjavi z drugimi razvitimi okolji na planetu najvišjo stopnjo pismenosti, najmanjšo stopnjo revščine in kriminala, največ dni dopusta na leto in lahko pričakujemo najdaljšo življenjsko dobo. V EU imamo v posameznih državah članicah nešteto dobrih praks, ki jih lahko posnemamo. EU je danes milijonom posameznikov izven nje vzgled in po številnih raziskavah najbolj privlačen prostor za življenje v globalnem svetu. O uspehu ne govorijo samo ekonomske številke. EU je tudi največji mirovniški projekt v zgodovini človeštva. EU je danes največji in najplodnejši prostor razprave o prihodnosti celotnega planeta. Prostor, v katerem je zavest o soodvisnosti med ljudmi in soodvisnosti človeka in narave močno napredovala. To so dobre osnove, na podlagi katerih je mogoče iskati učinkovite rešitve za probleme, s katerimi se EU danes sooča. Za povečanje inovativnosti, za skupno energetske politiko, za odnos do migracij in za dograjevanje institucij.

Razvoj EU v pogojih globalne konkurence 21. stoletja bo uspešen, če bomo znali pravočasno odgovarjati na ključno dilemo sodobne evropske stvarnosti, ki se glasi: »Kako razmišljati o spremembah pravočasno? Kako misliti na spremembe tudi takrat, ko nam gre dobro?«

To bomo zmogli, če se bomo zavedali tudi svojih odgovornosti do skupnega evropskega doma in ne le svojih pravic. In če se bomo vsi skupaj zavedali odgovornosti do prihodnjih generacij Evropejcev.

Spoštovani,

Uvedba skupne evropske valute je bil pravočasen odgovor na izzive prihodnosti. Odgovor, ki se zaveda tudi odgovornosti do prihodnjih generacij Evropejcev. Ta dokazuje, da imajo evropski narodi, povezani v EU, dobro prihodnost. Dokazuje, da ni nerešljivih problemov in ni neuresničljivih sanj.

Zato si moramo upati sanjati. Moramo si postavljati visoke cilje. Dosedanja zgodovina uspehov EU je zgodovina uresničenih sanj. Evropa potrebuje sleherne sanje in upanje slehernega Evropejca. Da bo Evropa ne samo prostor učinkovitosti in odličnosti, ampak tudi prostor dobrega.

* * *